

Wil ik een Antroposofische Vereniging, ja of nee?

Ron Dunselman, voorzitter van de Antroposofische Vereniging in Nederland, hield tijdens de jaarvergadering op 17 mei 2003 een persoonlijk gekleurd verhaal over het bestaanrecht van deze vereniging. Hieronder een verkorte en bewerkte versie.

Ron Dunselman

voorzitter Antroposofische Vereniging in Nederland

In de jaren tachtig werd er in de Antroposofische Vereniging geleefd met enorme toekomstverwachtingen. Rudolf Steiner had immers gesproken over het einde van de eeuw en de culminatie van de antroposofie. In vele boeken en voordrachten werd er over gesproken. Je zou kunnen zeggen dat we 'een beetje zwanger' waren van wat het einde van de eeuw zou gaan brengen, de grote culminatie van de antroposofie. Dat is niet uitgekomen, in ieder geval niet op die manier. Integendeel, we kregen met allerlei problemen te maken, vooral in de tweede helft van de jaren negentig. Er kwamen verwijten dat er in de antroposofie en bij Rudolf Steiner sprake zou zijn van racisme. Dat moest ontzenuwd worden. Vanaf voorjaar 2000, met het door ons uitbrengen van het definitieve rapport over deze kwestie, is alles weer rustiger geworden. Tenminste in de media. Intern spelen er nog verschillende zaken, vooral internationaal, denk aan vraagstukken betreffende structuur en statuten van de Antroposofische Vereniging. In 1995 was het zeventig jaar geleden dat Rudolf Steiner overleed. Een mensenleeftijd na zijn dood was verstreken en daarmee ook al datgene wat dat mensenleven nog aan krachten geeft, waarop je kunt bouwen en voortgaan. Je komt op jezelf te staan. Het brokkelt af, zo'n in jezelf levende kracht, en daarmee een zeker plichtsbesef, van buiten of vanuit traditie, om dingen te doen voor de antroposofie, ook in de Antroposofische Vereniging. De vraag rijst: wil ik de vereniging of wil ik hem niet? Ieders leven is tegenwoordig zo gecompliceerd. Er zijn zo veel dingen te doen, er is zo veel werk, drukte, haast. De mensen moeten keuzes maken. Wereldwijd zijn er veel mensen die zeggen: de vereniging nu maar even niet, of helemaal niet. En in plaats van de verwachte grote culminatie zien we juist een teruglopend ledenaantal in de vereniging, vrijwel overal.

Innerlijke keuze

Iedereen komt inzake de Antroposofische Vereniging voor een innerlijke keuze te staan. Willen we die vereniging, of niet? Dat is een hoogst individuele vrijheid en dat zal zo blijven. Eigenlijk is de vereniging een gemeenschap van vrije geesten geboren uit vrije wil. Dat heb ik in de afgelopen jaren sterk beleefd en er ook wel aan geleden, maar dat hebben we allemaal. Ook hebben we moed geput uit het feit dat er in de vereniging door veel mensen innerlijk wordt gewerkt en gestudeerd en wordt gemediteerd.

Mij fascineert al jaren wat Rudolf Steiner zegt over meditatie: als je gaat mediteren, dan doe je vanuit het Ik werk in je ziel, in je astrale lichaam. Als je in de nacht buiten je fysiek en etherlichaam bent, kunnen de geestelijke wereld en de hiërarchieën daardoor in je astrale lichaam werken. Ze kunnen daar de beginnetjes aanleggen, de kiemen van de hogere organen in je ziel, die later – geleidelijk aan – kunnen worden uitgebouwd. Je kunt eens een keer een inval krijgen, verwacht geen spectaculaire dingen. Heb je soms de indruk, zegt Rudolf Steiner, dat wat je doet ergens vandaan komt, misschien wel uit de nacht, dan heeft dat orgaan gewerkt. Je bent als het ware invalbereid, je wordt een schaal waarin iets kan komen, als een genade vanuit de hiërarchische wereld, of vanuit je hoger zelf.

Maar wanneer je zo innerlijk werk doet, dan kan daardoor ook in de nacht minder gedaan

worden aan de genezing van fysiek en etherlichaam, omdat in het astrale lichaam dat plasticeren aan de hogere organen plaatsvindt. En dat heeft tot gevolg, zo schildert Rudolf Steiner, dat elementaire wezens zich daarin kunnen gaan nestelen, ze kunnen daar een plekje vinden. En dit kan tot gevolg hebben dat mensen die studeren, meditatief leven, dat zij merken dat er in hun karakter minder aangename kanten verschijnen. Je kunt scherper worden, verbitterder, zuurder, jaloers, trotser, ijdel en ga zo maar door, ieder naar zijn eigen karakter en mogelijkheden.

Als we naar onszelf kijken, kunnen we ervaren dat antroposofen soms ook wel een beetje onuitstaanbaar kunnen zijn. Ze zijn soms wel erg uitgesproken in hun voorkeuren, in hun oordelen, in hun veroordelingen. Dat maken we allemaal mee. Wat dat betreft is er altijd een onuitgesproken spanningsveld in de Antroposofische Vereniging. En er bestaat natuurlijk ook bij veel mensen de vrees of ze het wel goed doen, of ze niet op hun donder krijgen, of ze wel genoeg weten. Dat leeft allemaal in onze vereniging. Vandaar ook dat we aan het werk zijn gegaan met het project 'initiatief en rugdekking', je moet je veilig kunnen voelen, dat is ontzettend belangrijk. Rudolf Steiner zegt dat deze versterking van negatieve karaktereigenschappen een noodzakelijk gevolg is van het innerlijke meditatieve leven. Hij geeft ook aan wat je daaraan kunt doen. Hij raadt aan om te werken aan de lotusbloem van het hart, de hartchakra, vooral met de 'Nebenübungen', de zes basisoefeningen. En ook om te gaan ontdekken, bijvoorbeeld in de terugblik, wat wezenlijk is en waarde heeft. Vanuit je verlangen naar vrijheid kun je op deze manier het heft in eigen handen nemen. Je merkt dat je daardoor de gaten of mogelijkheden voor de elementaire wezens, de lelijke elementaire wezens, dan zélf afsluit. Er is een enorm stuk werk voor ons te doen op dit gebied van, je zou kunnen zeggen, de sociale hygiëne.

Prille sociale vermogens

We leven in de tijd van de bewustzijnsziel en het gaat erom dat we nu al krachten opbrengen die we eigenlijk nog niet paraat hebben. Vooral de sociale vermogens zijn nog heel pril, heel jong. We komen uit allerlei maatschappelijke verbanden waarin wordt voorgeschreven hoe het allemaal moet en daarin dreigen we ook vaak terug te vallen, met allerlei protocollen en regels. We staan middenin in dit spanningsveld van voorgeschreven handelwijzen. Het is van groot belang dat mensen vanuit vrijheid werken aan kwaliteiten die zullen gaan toebehoren aan de cultuur van de toekomst, van het geestzelf, zoals Rudolf Steiner het noemt. Hij zegt dat we dit nu al moeten doen, dat moet nu gebeuren. Het is genade wanneer er kwaliteiten van het geestzelf nu al onder ons leven, of een moment aanwezig kunnen zijn.

Welke zijn die kwaliteiten? Dat zijn er drie. De eerste is dat je het lief en leed van de andere mens zo beleeft als ware het je eigen lief en leed. Dat je de pijn en honger van de ander, zijn verdriet en ellende, maar ook zijn vreugde, zijn blijdschap en geluk, net zo aanvoelt als was het van je zelf, maar met behoud van je eigen individualiteit. Dat is eigenlijk het beeld van broederschap.

Het tweede criterium is het allergrootste respect voor de vrijheid en het denken van de ander, voor zijn religieuze overtuiging. Dat zien we ook in de vereniging. Je kunt nooit zeggen: de Antroposofische Vereniging vindt dit of dat, de vereniging heeft een geloof of is een geloofsovertuiging. In de vereniging zijn allemaal mensen met hun eigen overtuigingen en gedachten en dat moet ook zo zijn. Dat is de uitdaging, eraan te werken dat je elkaar kunt bevuchten en niet bestrijden. Respect en tolerantie voor ieders individuele overtuigingen en gedachtevrijheid, dat is het tweede criterium.

Het derde is het kunnen beleven dat de werkelijke antwoorden op vragen komen vanuit de geestelijke wereld, ook mijn geestelijk wezen, mijn hoger Ik. Je kunt zeggen broederschap, vrijheid en spiritualiteit, geesteswetenschap en geestelijke realiteit, dat zijn de elementen die de volgende cultuur van het geestzelf die rond het jaar 3500 begint, vorm zullen geven. Rudolf Steiner spoort de leden van de Antroposofische Vereniging aan om daar nu al aan te werken, nu al naar te streven. Maar verwacht niet dat het je nu altijd al lukt. Je kunt het niet hebben. Het gaat erom dat je het probeert, dat je krachten opbrengt om eraan te werken. Dat schept toekomst.

Reële menselijke relaties

Het betreft een spirituele bijdrage op langere termijn, die echter nu in het dagelijks leven al beoefend en uitgewerkt kan worden. Na de Kerstbijeenkomst van 1923 zei Rudolf Steiner dat de Antroposofische Vereniging opgebouwd moet worden uit de reële menselijke relaties. Uit mensen met elkaar. Ik denk dat je de Antroposofische Vereniging eigenlijk zou moeten benaderen als een mens, als een wezen, als het wezen Antroposofia. Je zou ook kunnen zeggen: dat is het wezen van mijn wezen, Antroposofia. Voor de innerlijke ontwikkeling, dat wil zeggen voor het mens-zijn, staan zeven voorwaarden beschreven in *De weg tot inzicht in hogere werelden*.

De eerste betreft het fysieke lichaam. Probeer zo te leven dat je gezond blijft. Dat heb je natuurlijk niet in directe zin in de hand, maar je kunt wel het mogelijke doen voor je fysieke lichaam. Het tweede betreft het etherlichaam. Je merkt dat je etherlichaam zijn verbindingen, zijn relaties heeft met de wereld van het leven. Je maakt deel uit van het leven als geheel.

Het derde, het astrale lichaam, vraagt verzorging. In die zin dat je je realiseert: ook mijn gedachten en mijn gevoelens zijn van betekenis. Hoe ik over een mens denk, heeft zijn werking, zeker in de nacht, zeker in het leven na de dood, maar ook nu al. Je kunt dat op allerlei manieren soms ook zelf voelen. Je voelt als het ware soms al het karma van je eigen gedachten. Wat je in wezen iemand aandoet, als je negatief over die persoon denkt, of positief.

Als vierde het Ik, dat als een weegschaal is tussen de impulsen van binnen en datgene wat van buiten wordt gevraagd. Wat wil de wereld van mij en wat wil ik van binnenuit, vrij in het tweesnijdende zwaard staan.

En dan de wereld van het geestzelf, met een Indiaas woord ook wel manas genoemd. Dat is vasthouden aan een genomen besluit, doorzetten, trouw blijven aan datgene wat je je hebt voorgenomen, tenzij je ontdekt dat het fout is. Op die kracht kan worden gebouwd. Het uiterlijke resultaat van je handeling laat je dan los. Je doet het omdat je vindt dat je het moet doen en het graag doet.

Als zesde de kwaliteit van de levensgeest, van boeddhi. De dankbaarheid ten opzichte van alles wat je toestroomt, wat je ontvangt, wat mensen voor je doen. Dat je kunt eten en slapen, dat er riolering is, elektriciteit, dat er lucht en bomen zijn, enzovoort. Je realiseert je vaak niet, staande in onze cultuur, wat er allemaal door mensen is gedaan. Dat gevoel verruimt; het is een bron van liefde. De zevende kwaliteit is dat je dat allemaal in je draagt. Je beleeft dan dat je als het ware opgerekt wordt als mensenwezen, van fysiek, etherisch, astraal, ik, tot in de wereld van het geestzelf, tot in de wereld van het boeddhi, tot aan het middernachtelijk uur, waar Christus als wezen van de liefde leeft en kan worden ontmoet. De mens wordt dan heel groot in die voorwaarden, verzorgt zich helemaal. Dat is holisme ten top. Ik geloof dat dit in wezen de benadering is voor onze vereniging, voor het wezen Antroposofia.

Nu kijk ik opnieuw naar de Antroposofische Vereniging, eerst vanuit de vijfde kwaliteit. Dan is het bijzonder belangrijk om trouw te blijven aan de impuls van de antroposofie, van de Kerstbijeenkomst. De uitwerking van die impuls is nog zo pril, ook na tachtig jaar. Om door te gaan en te zien hoe we deze verder met elkaar kunnen ontwikkelen. Als vervolg daarop, als zesde kwaliteit, beleef ik dankbaarheid ten aanzien van wat er is gedaan door mensen die hun hart en ziel voor antroposofie hebben gegeven en dat nog steeds doen. Hoe antroposofie leeft in mensen, vaak in stilte, in het studeren en het doen.

De vierde kwaliteit is steeds te zien wat er nodig is van buitenaf, en wat van binnen uit. Wat moeten we doen aan enerzijds het fundament van onze vereniging, de Grondsteen, de Vrije Hogeschool voor Geesteswetenschap, het esoterische werk, en anderzijds aan de noden van deze tijd? Hoe staan we vrij en naar beide kanten luisterend, naar binnen en naar buiten? De derde kwaliteit is hoe we over de vereniging en de mensen in de vereniging denken. Joop van Dam zei vorig jaar: het gaat niet om wat ik aan de

vereniging heb, maar om wat de vereniging aan mij heeft. Die twee gedachten zijn zeer verschillend voor het wezen van de Antroposofische Vereniging, voor het wezen Antroposofia. Je verandert een wezen door hoe je er over denkt. Je verandert ook elkaar, als antroposofen in de vereniging, door hoe je over elkaar denkt.

In de vereniging maak je deel uit van een groter geheel, dat is de tweede kwaliteit. Wat in Maastricht wordt gedaan, heeft ook zijn werking in Groningen. We merken bijvoorbeeld duidelijk dat als er ergens iets verkeerd wordt gedaan in de ogen van de media, dan krijgt bijvoorbeeld een arts op een heel andere plek een vraag hierover op zijn spreekuur. Je kunt iets niet alleen voor jezelf doen, je maakt deel uit van een levend geheel. En dan, als grondslag, als laatste, het fysieke lichaam van de vereniging. Je moet al het mogelijke doen om gezond te zijn, ook financieel gezond.

Dit zijn levensvoorwaarden, niet alleen voor de vereniging, maar ook voor het wezen Antroposofia. Levensvoorwaarden voor het wezen van de mens, het bij uitstek menselijke wezen.

Artikel uit: **Motief, maandblad voor antroposofie** - nr. 65, Juli/augustus 2003

© Antroposofische Vereniging in Nederland

www.antroposofie.nl